

knjige

Nove vinski-pajdaške regule

KRIŽEVCI • Najpoznatije hrvatske vinski-pajdaške regule »Križevački statut«, koji uče kako se zabavljati u prijateljskom okruženju uz vino, pjesmu i zdravice po točno određenim pravilima, doživjele su nedavno dugo očekivano novo izdanje. Nastale u narodu, a zapisane u 19. stoljeću, regule su dosad tiskane više puta. Taj ključni spomenik hrvatske vinske kulture sada je objavljen uz blažu jezičnu redakturu i u suvremenom dizajnu, a izdanje je originalno i cjelovito, onako kako je zapisano prije više od stoljeća. Tako knjiga uz opise sadržaja »Križevačkih statuta«

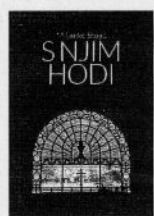

po pajdaškim ulogama (stolaravnata, oberfiškuša, fiškuša, kantušministera, govorača, barilonosa, vunbacitela) i uz ispis paragrafa po kojima se društvo zabavlja, donosi i obilje zdravica, od kojih su najvažnije zdravica domovini, pajdaštvu i krasnomu spolu.

Novo izdanje uz samu knjigu »Statuta« donosi i »Hižni protokol« i »Pajdašku legitimaciju« kao neizostavan dodatak regulama. U »Protokol« se upisuju svi važni događaji u obitelji ili pajdaštvu s opisima događaja: od svadba, krštenja, karmina, rođenjana i imendana do proslava godišnjica braka, matura, diploma, obiteljskih proslava blagdana, ili u bilo kojoj prilici kada se nade dobro društvo. Da bi netko bio primljen u pajdaštvo, najprije je u znak dobrodošlice morao ispitati bilikum, posudu u koju stane 0,7 l vina. Tek ga je nakon toga hižni domaćin smio primiti u društvo i dati mu pajdašku legitimaciju. Izdanje uz »Križevačke statute« donosi i druge regule: »Koprivničke regule«, »Varaždinski fureš«, »Krapinski vandrček«, »Turopoljske statute«, »Zagrebačku puntariju«, »Ivanečku smešančiju« i »Svetojansku lumpariju«, kao i poznati »Veliki ritual o kršenju mošta« koji se kao dodatak »Križevačkih statuta« izvodi o Martinju. Urednica svih triju publikacija je doc. dr. Tanja Baran, a nakladnici su Društvo za očuvanje križevačke baštine »Križevački statut«, Grad Križevci i »Pri-gorski Media« d. o. o. ● (me)

Stihovi
vjerni Bogu
i hrvatskoj
domovini

• Fra Miljenko Mića Stojić: »S Njim hodi«, nakladnik Ogranak Matice hrvatske u Čitluku, Ogranak Matice hrvatske u Vinkovcima, listopad 2022., str. 87. »S Njim hodi« naslov je knjige hrvatskoga franjevca pjesnika i pisca Miljenka Miće Stojića koja na 89 stranica donosi meditativna pjesnička promišljanja današnjice.

Duboko oslo-njen na povijesnu zbilju, autor promišlja stvarnost i svoju poeziju prožima gradnjom temeljnih domoljubnih, kršćanskih i obiteljskih vrijednosti. Naslov knji-

ge - »S Njim hodi« - upućuje čitatelja da je Bog jedina istina koja nema alternative. Autor zorno dočarava svoje doživljaje vjovoga kapelana, ali istodobno se izdiže u poštovanju svakoga ljudskoga dostojanstva. Svoju poeziju prožima snagom vjere i opraštanja, ali ni jednoga trenutka ne bježi od nacionalnoga i vjerničkoga dostojanstva. Među inim piše u pjesmi »Blizina i metak«: »Metak je, pak, poput osa zujao uokolo, gasio sjaj u zjenicama, tjerao u prošlost. Tek dijete nije marilo baš nizašto / skupljajući svoje igračke po šarenom podu. Stariji su šutke pili svoje ratne dane, obavijeni mišlju da bit će nekada bolje.« Pjesnik Stojić upozorava i na problematiku hrvatskih branitelja, a istodobno pokriva cijeli spektar društva koje traži duhovnu pomoć, od djece do hrvatskih branitelja istraživača povijesti. Autor u pjesmi pod naslovom »Moja najbolja pjesma« među ostalim kaže: »Bit će jednoga dana kada poodrastem, iako već mnogo godina imam na leđima. Sanjam ga poput siromašna djeteta, on se mora dogoditi, osjećam to. Pa dajte, moji dragi anđeli, šapnite mi već jedanput taj tekst, obećavam, vjerno ću ga prenijeti, ma što tko rekao u obližnjoj krčmi.« Stihovi vjerni Bogu i anđelima tkaju Stojićevu poeziju. ● Jadranka Pavić

O dijalektu
Gradišta

GRADIŠTE • »Kako su stari pripovijadali« zajednički je naslov dviju knjiga u kojima autorica Katica Mataković Krmptičić predstavlja specifičan lokalni govor mještana Gradišta, naselja u Vukovarsko-srijemskoj županiji. U prvomu svesku, »Govor mjesta Gradište«, nakon uvoda s pregledom prošlosti

mjesta, zavičajne dijalektološke literature i načina prikupljanja podataka, autorica detaljno opisuje gramatiku gradiškoga govora preko fonologije, naglasaka, morfologije, sintakse, tvorbe riječi, leksika, fraza, frazema i izreka. U prvomu svesku čitatelji mogu pronaći i ogledni primjer govora i usporedbe današnjega s negdašnjim mjesnim govorom, ali i usporedbe gradiškoga govora s govorom dvaju obližnjih mjesta, Šitara i Cerne. Na kraju prvoga sveska i zvučni je zapis kazivačica u mp3 formatu i na nosaču zvuka. Drugi je svezak naslovljen »Rječnik govora Gradišta« i u njemu autorica abecednim redom donosi riječi gradiškoga govora i njihovo značenje. Svezak donosi i riječi koje se ne nalaze u standardnom hrvatskom jeziku, a specifične su za gradiški kraj i druga okolna mjesta u Srijemu. Autorica se gradiškim govorom bavi gotovo čitav život, imala je priliku slušati i snimati govor izvornih govornika, pa i u djetinjstvu govoriti tim govorom. Recenzentica obiju knjiga je dr. Emina Berbić Kolar. ● Vinko Južbašić

Prigodnica
osebujnoga
svećenika

ĐAKOVO • Brodski i Đakovački kulturni krug objavio je knjigu Ilije Okrugića Srijemca (1827. - 1897.) »Uzklík veselja i iskrice željah Piesnika i Frušskogorske vile« u povodu 125

godina od njegove smrti. Knjigu je priredio Mirko Čurić, a uredio Ivan Stipić.

Hrvatski svećenik, skladatelj, književnik i prigodničar bio je bliski suradnik biskupa Josipa Jurja Strossmayera.

Javio se prvi put prigodnim stihovima u »Zori dalmatinskoj« 1845. godine. Pisao je pjesme, prigodnice, novele, povijesne rasprave te pučke igrokaze. Okrugić je bio svestran i plodan pisac - osim što je mnogo objavio za života, ostalo je na stotine neobjelodanjenih pjesama, nekoliko većih sastavaka, drama, propovijedi i memoara. Neke od njegovih uglazbljenih pjesama kao što su »Divan je kićeni Srijem«, »Milkina kuća« ili »Zajedan časak radosti« mnogi smatraju narodnima zbog raširenosti i popularnosti. U knjizi »Uzklík veselja«, kao i u ranijim djelima Ilije Okrugića, čitatelji mogu upoznati ne samo glas autora, nego i glas Srijema, Fruške gore i hrvatske tradicije. ● (DKK)

Dogmatičarova
»ascetica« i
»theologica«

ĐAKOVO • U nizu »Panni« objavljen je knjiga »Teološki fragmenti IV.« prof. dr. Ivice Raguža, profesora dogmatske teologije na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Đakovu. Knjiga donosi članke s izlaganja, razmatranja i eseje koje je autor u posljednjih pet godina objavljivao u raznim časopisima, zbornicima i drugim publikacijama.

film

Vanjski i unutarnji tragovi

• »Tragovi« (Traces); drama; redateljica: Dubravka Turić; glume: Marija Škaričić, Nikša Butijer

U nizu hrvatskih redateljskih debitantskih dugometražnih igranih filmova koji su se pojavili jest i odlična drama »Tragovi« Dubravke Turić, nastala u produkciji »Kinorame«. Film je prikazan na mnogim međunarodnim festivalima, hrvatsku je premijeru imao na Zagreb film festivalu, a sada je u kinima.

Dubravka Turić iskusna je i nagrađivana autorica kratkometražnih igranih filmova »Belladonna«, »Trešnje« i »Tina«. Svi su oni, kao i »Tragovi«, izrazito autorski filmovi koji se ponajviše očituju u vizualnom pristupu, bez puno riječi, istancane poetike i estetike. Karakteristike »Tragova« su vizualnost, atmosferičnost, kontrasti, simboli, znakovi, dobra fotografija, kompozicija kadra, zvuk. Dobrom montažom postignuta je i skladna dramatur-

jama. Knjiga je podijeljena u dva dijela: »ascetica« i »theologica«. U prvom dijelu sabrani su članci iz područja askeze i mistike (starost, bolest, komunikacija itd.), odnosno duhovnosti. Drugi dio knjige donosi članke koji se većim dijelom posvećuju užim teološkim temama - Origenu, Tomi Akvinskomu, glazbi, turizmu itd... ● (M. K.)

Za trajan
spomen mjesnih
pastoralnih
gibanja

SENJ-OGULIN-GOSPIĆ • Tri vrijedne periodične tiskovine iz Gospićko-senjske biskupije, otisnute i javnosti predstavljene u božićnom vremenu, otrgnule su od zaborava istaknuta pastoralna gibanja u 2022. godini. Jubilarni 30. broj glasila župe Uznesenja Blažene Djevice Marije »Svjetionik« iz Senja tematizira aktualni sinodski proces, objašnjava ulogu laika u sinodskom hodu, a uz zapis redovitih vjerskih aktivnosti, jubilarno izdanje »Svjetionik« uključilo je i nekoliko dječjih radova. Uoči Božića iz tiska je izašao i list Zajednice ogulinskih vjernika, kolokvijalno poznatiji i kao »ZOV«, koji prati pastoralna gibanja ogulinske župe Uzvišenja sv. Križa. Uz kroniku redovitih župnih događanja, novi »ZOV« donosi i obiteljska vjerska svjedočanstva, radove mladih, povijesni pregled razvoja urbanizma u Ogulinu... Na ukupno 117 stranica otisnuto je i »Navještenje«, godišnjak župe Navještenja Blažene Djevice Marije iz Gospića, koji također donosi obilje tema iz lokalnoga vjerskoga života. Među temama koje su u »Navještenju« vrijedne osobite pozornosti jesu i zabilježeni prvi dojmovi gospićkih vjernika nakon dolaska redovnica karmeličanki ujesen 2022. ● (Z. R.)

gija i vrlo dobar ritam filma. »Tragovi« donose priču o znanstvenici Ani (Škaričić) koja proučava kako davno uklesani simboli na kamenu i stećcima u zaleđu Biokova te mirila - »počivališta duše« na obroncima južnoga Velebita - antropološki utječu na čovjeka, njegov razvoj i običaje iz prošlosti i sadašnjosti, i o tome piše knjigu. Antropologija je rijetka tema u hrvatskim filmovima i zato zanimljivija i vrijednija. No ti se vanjski tragovi povezuje s unutarnjim Aninim tragovima koje ima u duši i na tijelu. Oni je zarobljavaju u nepomičnom stanju između prošlosti i sadašnjosti, ali će se prometnuti u putokaze prema budućnosti.

Dašak vedrine, humora i zdrave narodne mudrosti donosi lik Jozze (Butijer), Anina prijatelja iz djetinjstva. Susreću se kada ona odlazi na selo običi kuću i pronaći svoju zemlju. Ostala je jedini potomak obitelji... ● Marijana Jakovljević